

Wydarzenia kulturalne regionu w perspektywie równouprawnienia płci. Edukacyjny projekt uczniowski

Temat: Wydarzenia kulturalne regionu w perspektywie równouprawnienia płci

Przygotowanie: Maria Wosiek

Etap edukacyjny: II etap edukacyjny, szkoła podstawowa, klasa 8

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie, godzina wychowawcza

Przewidziany czas trwania projektu: 2 miesiące obejmujące pięć etapów projektu:

- Etap I oraz II – jedna jednostka lekcyjna, 45 minut
- Etap III – jedna jednostka lekcyjna, 45 minut
- Etap IV – praca własna zespołów uczniowskich (ok. 7-8 tygodni), w tym czasie konsultacje z nauczycielem odbywają się wg potrzeb np. drogą elektroniczną
- Etap V – dwie jednostki lekcyjne, łącznie 90 minut

Kompetencje kluczowe kształtowane podczas realizacji projektu:

- Porozumiewanie się w języku ojczystym
- Kompetencje informatyczne
- Umiejętność uczenia się
- Kompetencje społeczne i obywatelskie
- Świadomość i ekspresja kulturalna

Cele ogólne projektu:

- Znajomość pojęcia równouprawnienia ze względu na płeć wraz ze świadomością potrzeby równouprawnienia płci oraz istnienia przejawów działań dyskryminacyjnych
- Znajomość zasady parytetu płci
- Znajomość festiwalu Sacrum Profanum
- Znajomość wydarzeń kulturalnych regionu, w szczególności dotyczących sztuki nieskomercjalizowanej

Cele szczegółowe projektu:

- Zgromadzenie i przetworzenie informacji dotyczących proporcji w udziale twórczości kobiet i mężczyzn w wydarzeniach kulturalnych regionu
- Znajomość wybranych zagadnień z zakresu równouprawnienia płci
- Znajomość pojęć oraz przykładów sztuki/muzyki współczesnej, alternatywnej
- Umiejętność pracy w zespole
- Umiejętność planowania i organizacji pracy
- Prezentacja wyników pracy zespołowej

Metody kształcenia:

Metoda projektów, plakat ikonograficzny, dyskusja dydaktyczna, film, pogadanka

Materiały dydaktyczne, proponowana bibliografia:

- *Ranking BBC – top 20 dyrygentów*, wpis na blogu *Po prostu opera* ([link](#), dostęp: wrzesień 2021)
- Maria Szymanowska, *Portrety Kompozytorów Polskich*, film zrealizowany przez Narodowy Instytut Fryderyka Chopina w Warszawie ([link](#), dostęp na portalu YouTube: wrzesień 2021)
- Filip Lech, *Marta Gardolińska*, artykuł w portalu Culture.pl ([link](#), dostęp: wrzesień 2021)
- Biografia Marty Gardolińskiej na oficjalnej stronie www artystki ([link](#), dostęp: wrze-

- sień 2021)
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (fragmenty, [link](#), dostęp: wrzesień 2021)[załącznik 2]
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Paryż 10 grudnia 1948 r. (fragmenty, [link](#), dostęp: wrzesień 2021)[załącznik 3]
- Agata Pisarek, *Zasada parytetu płci jako zabezpieczenie funkcjonowania zasady równouprawnienia kobiet i mężczyzn w Unii Europejskiej*, [w:] *Duch praw w krajach Europy Środkowo-Wschodniej*, red. M. Kępa, M. Marszał, Uniwersytet Wrocławski, 2016, ss. 33-42 ([link](#), dostęp: wrzesień 2021)
- Wojtek Duch, *Historia walki o prawa wyborcze kobiet w Polsce. Jak Polki uzyskały możliwość głosowania?*, artykuł w portalu HISTORIA.org.pl ([link](#), dostęp: wrzesień 2021)
- Strona www Sacrum Profanum 2021 ([link](#), dostęp: lipiec 2022)

Przebieg pięciu etapów projektu:

- I. **Wprowadzenie**
- II. **Diagnoza problemu, określenie celów i obszaru tematycznego projektu edukacyjnego**

Spotkanie pierwsze – zajęcia wprowadzające (jedna jednostka lekcyjna, 45 minut)

- 1) **Zadanie wstępne dla uczniów (przed zajęciami)**
Sporządź spis zawierający nazwiska maksymalnie dwudziestu sławnych osób zajmujących się kompozycją w zakresie muzyki klasycznej/filmowej w epoce dzisiejszej lub dawnej. Skorzystaj z własnej wiedzy oraz z dowolnych dostępnych źródeł informacji.
- 2) **Omówienie koncepcji zajęć, ustalenie ich przebiegu z uczniami**
- 3) **Ustalenie wyników zadania wstępnego**
Przypuszczalne rezultaty:
Uczniowie, przygotowując spis, odnaleźli trafnie nazwiska sławnych kompozytorów. Prawdopodobnie wśród nich występują: J.S. Bach, G.F. Haendel, A. Vivaldi, J. Haydn, W.A. Mozart, L. van Beethoven, F. Chopin, S. Moniuszko, F. Liszt, R. Schumann, F. Schubert, F. Mendelssohn, G. Verdi, G. Puccini, E. Grieg, J. Brahms, R. Wagner, G. Mahler, R. Strauss, A. Dwořak P. Czajkowski, S. Rachmaninow, K. Szymanowski, C. Debussy, M. Ravel, G. Gershwin, S. Prokofiew, I. Strawiński, D. Szostakowicz, P. Glass, W. Lutosławski, H.M. Górecki, W. Kilar, K. Penderecki. Być może dostrzeżeni zostali również kompozytorzy muzyki filmowej, np. E. Morricone, P. Gabriel, Y. Tiersen, J. Williams, H. Zimmer, Vangelis (E.O. Papathanassiou), Z. Preisner i inni.
Nauczyciel spisuje nazwiska pojawiające się w zadaniu wstępnym z użyciem tablicy lub flipchartu. Następnie przedstawia uczniom *Ranking BBC – top 20 dyrygentów*, a także wpis na blogu *Po prostu opera* ([link](#)).
- 4) **Dyskusja – diagnoza problemu**
Nauczyciel zaprasza do dyskusji na temat przedstawionych postaci, zachęca do formułowania opinii i proponowania wniosków.
Prawdopodobny główny wniosek z dyskusji:
Kompozycja i dyrygentura są zawodami zdominowanymi przez mężczyzn.
- 5) **Ukazanie kobiecej perspektywy**
Nauczyciel, korzystając z materiałów filmowych dostępnych w Internecie, ukazuje uczniom postać kompozytorki i pianistki Marii Szymanowskiej na tle sytuacji społecznej XIX wieku. W tym celu można wykorzystać materiał zrealizowany przez Narodowy Instytut Fryderyka Chopina w Warszawie, dostępny na oficjalnym kanale YouTube Instytutu ([link](#)). Ponadto nauczyciel zachęca do zapoznania się z postaciami Klary Schumann (żony Roberta Schumanna) czy Fanny Mendelssohn (siostry Felixa Mendelssohna), które jako kompozytorki podlegały rygorom społecznym i ograniczeniom epoki.
Następnie nauczyciel wspomina postać Grażyny Bacewicz – XX-wiecznej kompozytor-

ki i skrzypaczki, którą historia muzyki polskiej uznaje za pierwszą kobietę należącą do grona kompozytorów wybitnych, oraz postać Marty Gardolińskiej, dyrygentki urodzonej w 1988 roku w Warszawie – pierwszej kobiety i Polki, która w 2021 roku objęła stanowisko dyrektora muzycznego francuskiej opery powołanej do życia w 1758 roku. W tym celu można skorzystać z artykułu autorstwa Filipa Lecha w portalu Culture.pl ([link](#)).

Na koniec tej fazy zajęć ukazującej kobietą perspektywę uczniowie mają okazję zapoznać się z muzyką najnowszą kobiet, wykonywaną w ramach festiwalu **Sacrum Profanum 2020** i **Sacrum Profanum 2021** dzięki materiałom dostępnym na platformie **PLAY KRAKÓW**. Wybrać można np. koncert **Formy Żeńskie** ([link](#)) lub solowy koncert pianistki **Martyny Zakrzewskiej** **Akordy ezoteryczne** ([link](#)).

6) **Propozycja obszaru tematycznego, określenie celów projektu oraz ustalenie możliwości działań autonomicznych uczniów**

Nauczyciel przedstawia propozycję obszaru tematycznego projektu, opartego na trzech filarach:

- region
- kultura
- zasada równości

Uczniowie ustalają, czego chcieliby się dowiedzieć, jakie mają możliwości badań w ramach obszaru tematycznego, jakie mogą być rezultaty projektu, kto skorzysta z działań projektowych, jaki zasięg będzie miał projekt (szkolny, pozaszkolny), w jaki sposób można prezentować efekty projektu.

Nauczyciel podejmuje decyzję, czy proponuje uczniom konkretny temat projektu, a autonomia uczniów opiera się na wyborze źródeł wiedzy, wyborze podejmowanych działań, wpływie na zadania projektowe oraz na skład i ilość zespołów projektowych, czy proporcja pomiędzy działaniami narzuconymi a autonomicznymi uczniów zostanie ustalona w inny sposób.

III. **Konkretyzacja tematu. Planowanie działań**

Spotkanie drugie (jedna jednostka lekcyjna, 45 minut)

- 1) **Ustalenie przebiegu zajęć z uczniami**
- 2) **Wybór tematu projektu**

Przykładowy temat uczniowskiego projektu edukacyjnego opartego na trzech filarach obszaru tematycznego (region, kultura, równouprawnienie):

Wydarzenia kulturalne regionu w perspektywie równouprawnienia płci.

- 3) **Podział uczestników na grupy, ustalenie sposobów współpracy, częstotliwości spotkań i sposobów kontaktu pomiędzy członkami grup oraz z nauczycielem wspierającym**

Liczba zespołów projektowych zależy jest od liczby uczestników projektu oraz od ilości proponowanych działań. Sugerowana liczba zespołów projektowych to cztery. Skład poszczególnych grup sugeruje się ustalić w drodze losowania.

Ustalenie sposobów komunikacji oraz częstotliwości spotkań zależy jest od czasu, na jaki został zaplanowany projekt oraz indywidualnych preferencji osób biorących udział w projekcie. Sugeruje się kontakt mailowy, spotkania poprzez platformę MS Teams lub inne komunikatory, spotkania stacjonarne.

4) Ustalenie zadań projektowych, osób odpowiedzialnych za ich realizację oraz przybliżonego terminu

Zadania projektowe ustalają uczniowie wraz z nauczycielem. Harmonogram zadań warto spisać w tabeli zawierającej poszczególne zadania projektowe, szacowane terminy realizacji, osoby odpowiedzialne za realizację zadań oraz uwagi do poszczególnych zadań, nasuwające się podczas spotkania.

Proponowana tabela (Załącznik 1):

Lp.	Zadanie projektowe	Planowany termin realizacji zadania	Osoby odpowiedzialne za realizację zadania	Szczególnie istotne podczas realizacji zadania jest:
1.				
2.				
3.				

Przykładowe zadania projektowe do omawianego tematu, których katalog można dowolnie modyfikować oraz poszerzać:

- Czym jest równouprawnienie? – podstawy prawne.
- Sprawiedliwie, czyli po równo? – czym jest zasada parytetu.
- Kobieta w prawie – prawa kobiet. Od kiedy kobiety mają prawo do... (wyborcze, nauki etc.)

Proponowane materiały

W przypadku źródeł internetowych ważnym zadaniem nauczyciela jest ukierunkowanie uczniów na wiarygodne źródła wiedzy oraz serwisy prawne – np. Internetowy System Aktów Prawnych (sejm.gov.pl).

Warto zachęcać uczniów do poszukiwań źródeł wiedzy także wśród artykułów naukowych. W przypadku zagadnienia parytetu temat ten zgłębia np. Agata Pisarek: *Zasada parytetu płci jako zabezpieczenie funkcjonowania zasady równouprawnienia kobiet i mężczyzn w Unii Europejskiej*, [w:] *Duch praw w krajach Europy Środkowo-Wschodniej*, red. M. Kępa, M. Marszał, Uniwersytet Wrocławski, 2016, ss. 33-42 (dostęp cyfrowy *Duch praw w krajach Europy Środkowo-Wschodniej*, bibliotekacyfrowa.pl).

Proponowane materiały do pracy w obszarze trzech powyższych zadań:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. [fragmenty]; źródło: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (sejm.gov.pl)
 - 2) Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Paryż 10 grudnia 1948 r. [fragmenty]; źródło: ONZ1948 r. (sejm.gov.pl)
 - 3) Agata Pisarek, *Zasada parytetu płci jako zabezpieczenie funkcjonowania zasady równouprawnienia kobiet i mężczyzn w Unii Europejskiej*
Źródło: *Duch praw w krajach Europy Środkowo-Wschodniej*, bibliotekacyfrowa.pl ([link](#))
 - 4) Wojtek Duch, *Historia walki o prawa wyborcze kobiet w Polsce. Jak Polki uzyskały możliwość głosowania?*, HISTORIA.org.pl ([link](#))
- Sztuka alternatywna a nurt popularny – definicje, opinie, przykłady
 - Wydarzenia naukowe/kulturalne/kampanie społeczne w Polsce skupiające się na tematyce kobiecej – wybrane przykłady
 - Rola kobiet w wybranych wydarzeniach kulturalnych regionu – rola twórcza czy wykonawcza?

Uwagi do tematyki dotyczącej kobiet

Tematyka dotycząca kobiet jest głęboko obecna w obszarze wydarzeń społecznych, kulturalnych i naukowych. Przykład stanowi konferencja muzykologiczna „Muzyka kobiet. Kobiety w muzyce” (uwm.edu.pl), która odbyła się w dniach 9-11.09.2021. Organizatorami konferencji byli Wydział Sztuki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz Związek Kompozytorów Polskich. W ramach wystąpień konferencyjnych twórczość krakowskiej kompozytorki przełomu XIX i XX wieku prezentował dr hab. Marek Szlezer (Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie).

Przykładem wydarzenia kulturalnego, które promuje twórczość kobiet, jest wspomniany już wcześniej krakowski Festiwal Sacrum Profanum. Tegoroczna edycja 2021 [Sacrum Profanum](#) w swej bogatej ofercie zaprezentuje m.in. całość twórczości fortepianowej kompozytorki Barbary Buczek (o artystce można przeczytać na portalu [Culture.pl](#)), a także dorebek niezwykle twórczej postaci – wrocławskiej artystki, kompozytorki i wokalistki Agaty Zubel (informacja na stronie [Sacrum Profanum](#)).

Sposób realizacji poszczególnych tematów zadań projektowych opracowują uczniowie w porozumieniu z nauczycielem. Nauczyciel wspiera uczniów w poszukiwaniu wiarygodnych źródeł wiedzy i zachęca do aktywnych form pozyskiwania wiedzy, jak np. wywiad.

IV. Działanie

Praca własna zespołów uczniowskich (ok. 7-8 tygodni), konsultacje z nauczycielem wg potrzeb, np. drogą elektroniczną

Uczniowie wchodzący w skład poszczególnych zespołów realizują działania projektowe; nauczyciel konsultuje, akceptuje i wspiera działania. Rola uczniów jest kluczowa, gdyż to oni maksymalnie samodzielnie realizują zadania, rozwiązują ewentualne problemy i konflikty. Nauczyciel unika roli eksperckiej. W sytuacji potrzeby konsultacji eksperta uczestnicy projektu starają się znaleźć osobę z zewnątrz, która w sposób kompetentny może wystąpić w takiej roli. Uczestnicy projektu wraz z nauczycielem wspierającym konsultują realizację działań wg potrzeb (np. 1-2 konsultacje drogą elektroniczną).

V. Finalizacja działań, prezentacja i podsumowanie projektu

Spotkanie finalne – dwie jednostki lekcyjne (90 minut łącznie)

Uczniowie prezentują wyniki swojej pracy. Warto zadbać o atrakcyjną formę przedstawiania efektów: prezentacja PowerPoint, formy plastyczne np. plakat ikonograficzny, film, dyskusja publiczna.

W przypadku omawianego projektu cenne będzie przygotowanie „mapy” wydarzeń kulturalnych promujących równouprawnienie płci wśród twórców, a różnorodne formy podsumowujące efekty działań w ramach poszczególnych zadań projektowych dobrze jest przedstawić publicznie poprzez dyskusję z udziałem pomocy multimedialnych bądź w formie konferencji.

Finalizując działania projektowe, warto zwrócić uwagę na refleksję uczestników, zwłaszcza w kontekście umiejętności współpracy w zespołach oraz umiejętności planowania własnej pracy.

Załącznik 1

Lp.	Zadanie projektowe	Planowany termin realizacji zadania	Osoby odpowiedzialne za realizację zadania	Szczególnie istotne podczas realizacji zadania jest:
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				

Załącznik 2

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (fragmenty)

Rozdział II **WOLNOŚCI, PRAWA I OBOWIĄZKI CZŁOWIEKA I OBYWATELA** **ZASADY OGÓLNE**

Art. 30.

Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.

Art. 31.

1. Wolność człowieka podlega ochronie prawnej.
2. Każdy jest obowiązany szanować wolności i prawa innych. Nikogo nie wolno zmuszać do czynienia tego, czego prawo mu nie nakazuje.
3. Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Art. 32.

1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.
2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.

Art. 33.

1. Kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym.
2. Kobieta i mężczyzna mają w szczególności równe prawo do kształcenia, zatrudnienia i awansów, do jednakowego wynagradzania za pracę jednakowej wartości, do zabezpieczenia społecznego oraz do zajmowania stanowisk, pełnienia funkcji oraz uzyskiwania godności publicznych i odznaczeń.

(...)

Art. 73.

Każdemu zapewnia się wolność twórczości artystycznej, badań naukowych oraz ogłaszania ich wyników, wolność nauczania, a także wolność korzystania z dóbr kultury.

Źródło: sejm.gov.pl

Załącznik 3

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Paryż 10 grudnia 1948 r. (fragmenty)

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA

(Paryż, 10 XII 1948)

Artykuł 1

Wszystkie istoty ludzkie rodzą się wolne i równe w godności i prawach. Są one obdarzone rozumem i sumieniem oraz powinny postępować w stosunku do siebie wzajemnie w duchu braterstwa.

Artykuł 2

Każda osoba jest uprawniona do korzystania ze wszystkich praw i wolności ogłoszonych w niniejszej Deklaracji bez jakiegokolwiek różnicy, zwłaszcza ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, religię, poglądy polityczne lub jakiegokolwiek inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, majątek, urodzenie lub jakąkolwiek inną sytuację (ang. *or other status*; franc. *ou de toute autre situation*). Ponadto, nie powinno się czynić żadnego rozróżnienia na podstawie statusu politycznego, prawnego lub międzynarodowego kraju lub terytorium, do którego dana osoba przynależy, bez względu na to, czy ów kraj lub terytorium jest niepodległe, powiernicze, zależne albo poddane jakimkolwiek ograniczeniom suwerenności.

Artykuł 3

Każda osoba ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego.

(...)

Artykuł 7

Wszyscy są równi wobec prawa i są uprawnieni bez jakiegokolwiek dyskryminacji do równej ochrony prawnej. Wszyscy są uprawnieni do równej ochrony przed jakąkolwiek dyskryminacją sprzeczną z niniejszą Deklaracją oraz przed jakimkolwiek podżeganiem do takiej dyskryminacji.

Źródło: sejm.gov.pl